

Sygn. akt III CO 683/22

POSTANOWIENIE

Dnia 19 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa P. N.
przeciwko K. N.
o rozwód,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 lipca 2022 r.,
na skutek przedstawienia przez Sąd Okręgowy w L.
akt o sygn. III C [...],
celem oznaczenia sądu, przed który należy wytoczyć powództwo,

odmawia oznaczenia sądu.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w L., na podstawie art. 45 k.p.c., wystąpił o oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo P. N. przeciwko K. N. o rozwód. W obszernym, poruszającym liczne kwestie prawne uzasadnieniu wystąpienia wskazano, zgodnie z materiałem sprawy, że P. N. zamieszkuje w U. (Polska), a K. N. na terytorium Niemiec. Ostatnim wspólnym miejscem zamieszkania stron był U., jednak następnie małżonkowie wspólnie zamieszkali na terytorium Niemiec, gdzie pozwana nadal przebywa na stałe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie nie zachodziły podstawy do oznaczenia sądu w trybie art. 45 § 1 k.p.c., gdyż na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego możliwe jest,

w świetle okoliczności sprawy, ustalenie sądu właściwego miejscowo do rozpoznania sprawy.

Sąd występujący trafnie zauważył, że powództwo ze stosunku małżeństwa wytacza się wyłącznie przed sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu. Z braku takiej podstawy wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma – sąd miejsca zamieszkania powoda (art. 41 k.p.c.). Niewątpliwie ustalenie właściwości miejscowej nie jest w sprawie możliwe na podstawie art. 41 zd. 1 k.p.c., gdyż w tym celu konieczne byłoby spełnienie przesłanki, że choć jedno z małżonków w danym okręgu sądu „jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu”. Tymczasem wywodzone z cytowanego sformułowania wymaganie ciągłości zamieszkania w okręgu sądu, w którym małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, w badanym przypadku nie może być spełnione, skoro w pewnym okresie oboje małżonkowie – w tym powód, który wrócił obecnie do Polski – zamieszkiwali na terytorium Republiki Federalnej Niemiec.

Sąd zwracający się o oznaczenie sądu, przed który należy wytoczyć powództwo, nie dokonał jednak analizy art. 41 zd. 2 k.p.c., pomijając w szczególności, że – co wynika zarówno z pozwu jak i uzasadnienia wystąpienia - obecnie powód zamieszkuje w Polsce. Możliwe jest zatem ustalenie sądu właściwego miejscowo na podstawie art. 41 zd. 2 *in fine* k.p.c., czyli według miejsca zamieszkania powoda. Powyższe okoliczności uzasadniały odmowę oznaczenia sądu.

Z treści wystąpienia jednoznacznie wynika, że powód zamieszkuje na terytorium Polski. Wprawdzie końcowy fragment pisma pełnomocnika powoda, datowanego na 4 maja 2022 r. (k. 12v), może budzić wątpliwości co do prawdziwości adresu wskazanego w pozwie, jeżeli jednak Sąd występujący powziął takie wątpliwości, to powinien był on podjąć kroki mające na celu ustalenie rzeczywistego miejsca zamieszkania powoda. Efekt takich ustaleń powinien następnie zostać uwidoczniiony w uzasadnieniu ewentualnego wystąpienia o oznaczenie sądu – w połączeniu z analizą prawną wykazującą, że w sprawie

niemożliwe jest ustalenie sądu właściwego miejscowo na podstawie przepisów innych niż art. 45 § 1 i 2 k.p.c.

Na marginesie należy zauważyć, że w uzasadnieniu postanowienia Sąd występujący w istotnym zakresie pominął analizę stanu sprawy oraz możliwych do zastosowania przepisów regulujących właściwość miejscową na rzecz obszernych wywodów dotyczących rzekomej konieczności badania jurysdykcji krajowej na etapie stosowania art. 45 k.p.c. Wskazany ostatnio pogląd był wprowadzie dawniej przedstawiany w orzecznictwie, jednak obecnie nie ulega już wątpliwości, że ocena jurysdykcji oraz dopuszczalności drogi sądowej powinna być dokonywana dopiero przez sąd właściwy; Sąd Najwyższy nie ma bowiem kompetencji do badania tej kwestii (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 października 2011 r., I CO 49/11).

[as]